НАШАЕ ЖЫЦЬЦЁ

Цана асобнага нумару 800 м. п.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12 п. 6 (Wileńska 12, m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 штодня апрача сьвяточных дзён.

Выходзіць тры разы у тыдзень.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 9000 м.п. Для заграніцы ўдвая даражэй.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 1000 мк., сярод тэксту 800 мк. і на 4 стрніцы 600 мк. за радок пэтыту ў 1 шпальт.

№ 2 | Чацьвер 30-га траўня 1923 г. | Год I.

ПРАЦЭС БЕЛАРУСАЎ У БЕЛАСТОКУ.

(Ад уласнага карэспандэнта)

Другі дзень.

Паседжаньне адчыняецца ў 10 гадз. 15 мін.

Аўгеня Матэйчук.

Даныя акту абвінавачаньня:

Знойдзена ў часе вобыску:

1) *Пустая* каробка на 25 рэвальвэрных патронаў

2) 2 алфавітных сьпіскі афіцэраў з гадамі нараджэньня і азначэньнем „przydziału“

3) Картка з надпісам пабеларуску: „№ 15 у Штаб IV групы з плянам працы на 19/II.“

4) Пісулька ад 22—I—1922 г. Гэрмана Шыманюка да Веры Маслоўскай, паведамляючая аб ягоным прыездзе 30—I—1922 г

5) Пісаная рукою адозва да беларусаў з клічам да аружнага паўстаньня.

6) Лемантар „Зорка“ з ключом да шыфру на 42 стар.

Удзел у арганізацыі, па словам сьведкі Ленкевіча, выяўляўся галоўным чынам у тым, што абвінав. была кур'ерам арганізацыі, езьдзіла ў Мэрач, прывозіла адтуль загады ў запячатаных канвэртах, грошы, знала шыфр.

На пытаньні суда абвінавачаная насамперш заяўляе, што польскай мовы ня ведае і просіць перакладчыка. Да прыбыцьця прысяжнага перакладчыка ролю яго на сябе бярэ абаронца Врублеўскі.

Далей, адказываючы, прызнаецца, што брала удзел і працавала ў беларускай арганізацыі. Яна —народная вучыцелька, прыехала з Расеі на Бацькаўшчыну, кончыла беларускія курсы, хацела вучыць беларускіх дзетак роднай мове ў роднай школе. Атрымала школу, але школа зараз-жа была зачынена. „Тады мы з сястрой пашлі ў беларускую арганізацыю“,—закончыла яна.

Прадсядацель. Дзеля чаго ў абвінавач. быў сьпісак афіцэраў?

А. Матэйчук. Проста хацела вясьці з імі карэспандэнцыю...

Прадс. Дзеля чаго былі беларускія кнігі, лемантар?

А. Мат. Я—беларуская вучыцелька. Кнігі патрэбны для школы.

Прадс. А што на 42 стар. лемантара „Зорка“ быў шыфр, абвінавачаная гэта ведае?

А. Мат. Не.

Абвінавачаная далей паказывае, што ў арганізацыі выпаўняла даручэньні сястры—Веры Маслоўскай. Два разы езьдзіла да Ленкевіча, атрымлівала ад яго два разы грошы на работу. Як папала да яе адозва—не памятае. Карталюшка знойдзена не ў яе. Ленкевіча добра знае. Аб Грыгасе даведалася толькі цяпер, раней яго ня знала.

На пытаньне абаронцы Бабянскага, пры якіх абставінах паступіла ў арганізацыю, аб'ясьняе, што была арыштавана зусім не за удзел у арганізацыі, а за адкрыцьцё без дазволу ўладаў беларускай школы. Урад не даваў магчымасьці разьвівацца нашай культуры. Дабіваючыся сабе школы, езьдзіла ў Дунілавічы, ў Несьвіж і др. мейсцы, але нічога не дабілася. Тады—зварочываясь да пракурора—я, па прапазыцыі сястры—ўвайшла ў арганізацыю.

Прадс. Значыцца абвінавачаная толькі была ў арганізацыі, нікога не вербавала ў яе сама, ня езьдзіла ў Літву, Мэрач?

А. Мат. Не.

Пракурор. Як-жа згадзіць з гэтым паказаньні абвінав. у судзебнага сьледаваццеля?

А. Мат. Я нічога гэтага не гаварыла, а сьледавацель запісаў няправільна.

Кастусь Матэйчук,

Сярэдні брат сёстраў Аўгені і Веры, мянюшка „Крылаты“, харунжы расейскай арміі.

Даныя акту абвінавачаньня:

Пры вобыску знойдзена:

1) Фатаграфія Хмары-Разумовіча ў форме літоўскага афіцэра з надпісам у беларускай мове: „На добрую памяць Крылатаму ад Хмары 19—8/I—22“.

2) Загады Хмары № 1 і № 2.

3) Расьпіска на беларускай мове гэткага зьместу: „Атрымаў ад Мурашкі 50 за правоз з Доржэлі да Пожэча 12/I—22 г. Казімера Мішкінаса“. (Расьпіска *без подпісу* атрымаўшага!...)

4) Карталюшка з надпісам пабеларуску: „Станція Марціканцы, вёс. Доржэлі, Грыгас, сястр. Вера, Сякера Веры“.

5) Картка, вырваная з сшытка, запісаная шыфрам і аддзельнымі беларускімі словамі.

6) Некалькі беларускіх брашур.

7) Узор рапарту аб састаяньні партызанаў, іх узбраеньні, патронаў.

На паліцэйскім дапросе К. Матэйчук пад страхам прызнаў сябе вінаватым у прыналежнасьці да арганізацыі, ня прыймаючы ў ёй чыннага удзелу. У судзебнага сьледаваццеля віноўным сябе не прызнаў: да арганізацыі належаў, але аб яе меце—аружным паўстаньні ня ведаў; лічыў, што яна будзе дабівацца паляпшэньня быту беларускага народу легальнымі срэдствамі.

У адказ на пытаньне суду Матэйчук заявіў, што да арганізацыі не належаў, хоць ведаў аб ёй ад Маслоўскай.

Пракурор адзначае супярэчнасьць паказаньняў абвінавачанага на судзе і ў судзебнага сьледаваццеля.

К. Матэйчук. Сьледавацель ня пытаў мяне, а проста сьпісаў усё, што было напісана ў пратаколе дэфэнзывы. А на дазнаньні мне пагражалі: „Вы —брат Маслоўскай і, значыцца павінны былі належаць да арганізацыі“; пасьля напісалі і прымусілі падпісацца. Я ня знаю польскай мовы і падпісаў. Сьледавацель так сама сказаў падпісаць, я падпісаў.

Прад. Значыцца, там напісана неправільна.

К. Мат. Неправільна.

На пытаньне аб знойдзеных у абвінавачанага паперах і дакумэнтах, выясьняе, што ўсё гэта не ягоныя рэчы, а Маслоўскай, што відаць хацяб з „расьпіскі“: грошы атрыманы ад Мурашкі, ў другіх так-сама ўспамінаецца імя Маслоўскай.

Андрэй Каляда.

Даныя акту абвінавачаньня:

А. Каляда—сторож праваслаўнай царквы ў Саколцы. Адмаўляецца ў удзеле ў арганізацыі. Паказаў, што запісаў яго ў арганізацыю проціў яго волі б. псаломшчык гэтай-жа царквы Жамойда. Арганізатарам быў, па словам Жамойды, Аляксандар Гораш, які пасьвяціў абвінавачанага ў мэты арганізацыі

Ленкевіч падцьверджае прыналежнасьць Каляды да арганізацыі Хмары.

На пытаньне Суда паўтарае, што не належыць да арганізацыі. Гаварыў аб ёй, прапанаваў уступіць у яе Жамойда, які працуе ў ёй з 1919 г. Абвінавачаны баяўся арышту, але Жамойда сказаў, што Польшча будзе тут не больш году, а пасьля, напэўна-ж, звольняць усіх арыштаваных.

Прад. Адкуль ішлі грошы?

Каляда. З штабу IV групы.

Прад. Што гэта за група? Хто на чале яе? Хто належаў да арганізацыі? Адкуль было аружжа?

Каляда. Гаварылі, што Ленкевіч начальнік. Ленкевіч гаварыў, што ёсьць арганізацыя, каб ня нішчылі лясоў, прасіў увайсьці ў склад яе, запісаў нас і паехаў заграніцу.

Прад. Куды?

Каляда. Ня ведаю,—мусіць у Коўню. Адтуль прывёз 109 ці 119 тысяч марак, але грошай не аддаў арганізацыі, а абяцаў даць з тых, што прышлюць яму з Амэрыкі. Езьдзіў з Горашам. Гораш гаварыў, што хутка будзе аружнае паўстаньне.

Прад. Калі Гораш спадзеваўся паўстаньня?

Каляда. Ен казаў, што немцы і беларусы прыдуць праз месяц.

Прад. Хто яшчэ належыў да арганізацыі?

Каляда. Ня ведаю. Але А. Матэйчук казала, што Ленкевіч езьдзіў заграніцу і Ленкевіч прывёз адтуль грошы, адзежу і аружжа.

Прад. Значыцца абвінавачанага запісалі ў арганізацыю?

Каляда. Але-ж, не чакаючы маей згоды.

Судзьдзя Здроевскі. Абвінавачаны знаў Парука Аляксандра?

Каляда. Чуў, што Парук А—р прывозіў ні то з Горадні, ні то з Варшавы, па яго словам, грошы, аддаваў іх брату і другім; гаварыў, што гэтыя грошы—ад вучыцялёў. Але ў вучыцялёў не магло быць нямецкіх марак.

С. Здроевскі. Астроўскага абвінавачаны знаў?

Каляда. Астроўскі так-сама атрымліваў ад Парука грошы.

С. Здр. З Жабінскім спатыкаліся?

Каляда. Жабінскі казаў, што арганізацыя мае нацыянальны характар, але на Пражскім зьезьдзе гаварылі аб тым, што гэтыя землі не застануцца пад Польшчай і будуць зьвернуты Расеі.

С. Здроевскі. Ці ня лічыць абвінавачаны, што дом Грыгаса быў пунктам каля польска-літоўскай граніцы дзеля спатканьня загаваршчыкаў пераежджаўшых граніцу?

Каляда. Не.

С. Здр. Аб Баранаве абвінавачаны ведае?

Каляда. Жонка Трыпуза пры спатканьні ў вастрозе, казала, што ў Горадні па пачыну Баранава зроблена арганізацыя, ў якой прыймаюць удзел якісь-ці дзьве вучыцелькі.

С. Здр. Аб дзейнасьці Якавюка знаеце?

Каляда. Ня чуў.

Пасьля Каляда абгаварвае яшчэ шэраг абвінавачаных: К.Матэйчука, Аўг. Матэйчук і др., з якімі, быццам, меў гутарку і аб якіх ні словам ня ўспамінае на дапросе судзеб. следавацеля.

Абаронца Бабянскі. Скажэце, абвінавачаны, калі ў вас былі ўсе гэтыя гутаркі: ў вастрозе, ці да вашага арышту? ў гэтым годзе, ці ў леташнім?

Каляда (прагаварыўшыся). Так, у гэтым годзе.

Пракурор (пытаецца, каб памагчы выйсьці Калядзе з прыкрага становішча). Ці гэтыя размовы мелі мейсца ў вастрозе , ці раней?

Прадс. устанаўляе, што апошнія размовы мелі мейсца ў вастрозе.

(Для паясьненьня трэба адзначыць цяпер усё, што пасьля ўстаноўлена было, што ў вастрозе А. Каляда, быўш. сакратаром паліцыі ў расейскія часы і няўпынна падаваўшы заявы, каб паступіць у польскую,—раскаяўся і выпаўняў у вастрозе сярод арыштаваных пэўныя даручэньні паліцыі)

Абар. Славінскі пратэстуе, процiў таго, што суд дапрашывае абвін. Каляду, не як абвінавачанага, а як сьведку: не аб ім самым, не аб яго ўдзеле ў арганізацыі, а выключна аб другіх. Абарона дамагаецца дазволіць і ёй задаваць абвін. Калядзе пытаньні, як сьведцы. Ня трэба забываць, што абвінав. Каляда ўжо на волі, а тыя, каго ён абгаварывае сядзаць пад арыштам. Магчыма, што Каляда проста хлусіць. Трэба даць магчымасьць спраўдзіць яго паказаньні.

Прадс. абяцае даць потым слова тым абвінавачаным, аб якіх гаворыць Каляда, для выясьненьняў.

Абар. Славінскі пратэстуе і просіць запісаць у пратакол яго заяву. Ен ня мае ніякіх срэдстваў прыняволіць суд, але прымушаны заставіць у пратаколе точны сьлед яго справядлівага пратэсту.

Прад. прапануе высказацца пракурору.

Пракурор кажа, што закон не забараняе абвінавачаным казаць на судзе праўду аб сваіх спаўабвінавачаных.

Абарон. Славінскі абураецца процiў такога перакручываньня сэнсу ягонай заявы праз пракурора.

Абар. Врублеўскі прапануе суду, згодна з практыкай быўш. Расейскага Сэнату, дазволіць абвінавачаным праз абаронцаў альбо прадседацеля пытаньні ня толькі сьведкам, але і спаўабвінавачаным.

Пракурор не пратэстуе і прадседацель дае магчымасьць усім тым абвінавачаным, якіх „тапіў“ у сваіх *новых*, не дадзеных ні на сьледзтве, ні на дапросе паказаньнях Каляда,—*зараз-жа* праз пытаньні, а ня потым—праз паясьненьні—выясьніць вартасьць паказаньняў ня столькі „спаўабві-

навачэнага", сколькі „спаўабвіняючага" Андрэя Каляды.

Ал. Парук пытаецца ў Каляды, якія грошы ён прывозіў і раздаваў і ці бачыў ён гэтую раздачу сам.

А Каляда гаворыць, што сам ён ня ведае, але чуў ад брата Парука.

А. Парук адкідае ўсё, што гаварыў пра яго Каляда.

К Матэйчук. Адкуль Каляда ведае пра грошы, якія, быццам, я прывазіў?

А. Каляда Парук гаварыў, што і ты, Матэйчук, езьдзіў і прывозіў грошы з-за граніцы і ад вучыцялёў.

К. Матэйчук. Усё гэта няпраўда.

Аўг. Матэйчук. Адуль ведае Каляда, што я езьдзіла за граніцу?

А. Каляда. Сама Матэйчук гаварыла.

Аўг. Мат Калі і з кім я езьдзіла за граніцу?

А. Каляда. Сама Матэйчук гаварыла, што езьдзіла даведацца, ці прывёз Ленкевіч грошы; казала, што Ленкевіч прывёз адзежу з Штабу.

Аўг. Мат. Калі гэта было?

А. Каляда. Не памятаю.

Аўг. Мат Калі паміж намі былі гэтыя размовы?

А. Каляда не адказывае.

Абар. Славінскі хоча высьветліць, ці былі запісаны на пачатковым сьледзтве ўсе гэтыя размовы ці яны мелі мейсца пасьля паказаньняў Каляды ў судзебнага сьледаваценя.

Пракурор кажа, што *бадай* (!) усё ёсьць у пратаколе пачатковага сьледзтва.

Абар. Славінскі заяўляе, што гэта няпраўда: там аб гэтых размовах нічагусенька няма.

Так і засталося невыясьненым гэтае пытаньне. Выявілася толькі асоба і роля абвін. Андрэя Каляды, аб чым яшчэ пабачым далей.

(*Далей будзе*).

„Вялікія падзеі".

Пад гэткім надпісам, зробленым вялізарнымі літэрамі, расейскія газэты заграніцай зьмяшчаюць кожны дзень весткі, якія нічога вясёлага ня суляць.

Дапаўняючы і без таго трывожныя весткі аб ваенных прыгатаўленьнях Францыі і зьвязаных з ёй Польшчы, Румыніі і др. дзяржаваў, расейскія газэты стаўляюць толькі кропку над і: яны ясна кажуць, проці каго зьбіраецца ваенная навальніца.

Справа вось у чым. Як ведама у Заходняй Эўропе, асабліва-ж у Югаславіі, начаўся вялікі рух сярод расейскіх эмігрантаў. З Белграду паказуюць, што тамака творыцца вайсковы цэнтр з вялікімі князямі Мікалаем Мікалаевічам і Кірылам Валадзіміравічам на чале, пры учасьці царскіх генаралаў Гуркі, Врангеля, Сахарава, Кутепава і др. Палітычнае кіраўніцтва знаходзіцца ў Парыжы, дзе гэтымі днямі павінны былі зьехацца в. князь Мікалай Мікалаевіч, ген. Юзэфовіч ген. Мільлер і ген. Шатілов, каб атрымаць гэтак патрэбныя ім франкі і інструкцыі, у якім мамэнце яны павінны выступіць з дэнікінскімі недабіткамі проці Саюза Соцыялістычных Савецкіх Рэспублік, што ўтварыўся на руінах імпэрыі расейскіх цароў.

Цікаўна адзначыць яшчэ адно—у істоце сваей вельмі сумнае зьявішча. Ні для кога не сакрэт, што царскія генаралы і вялікія князі ніякае іншае думкі ня маюць, як замест савецкага ладу і фэдэрацыі нацыянальных рэспублік адбудаваць старую Расейскую дзяржаву—„Самодержавную, единую и неделимую". Вось-жа, ня гледзючы на гэткія агідныя мэты павадыроў проціб-альшавіцкага руху, пад камандай в. кн. Мікалая Мікалаевіча гуртуюцца ўсе расейскія эміграцкія групы: манархісты, дэмакраты і навет сацыялісты. Як піша, рыжская газэта „Маяк", у Парыжу пачала выхадзіць расейская газэта—пад назовам „Русская Газета", каторая і злучае ўсе названыя групы, стаўляючы за заданьне аб'яднаць усе расейскія эміграцкія элемэнты дзеля стварэньня адзінага процібальшавіцкага фронту... Што-ж гэта значыць? А значыць гэта, што, калі-б „белым" запраўды ўдалося разьбіць бальшавікоў, дык на другі дзень сярод спадзяваных пераможцаў павінна ўзьняцца новая крывавая барацьба, бо ж правыя ніколі не захочуць дзяліцца ўладай з дэмакратамі і соцыялістамі, дый апошнім ня гонар сядзець на міністэрскіх крэслах побач з катамі народу, запэцкаўшымі ўжо даўно свае рукі народнай крывёй...

Як бачым так называемыя „вялікія падзеі" нікому нічога вясёлага ня суляць,—хіба толькі тым, хто іх падгатаўляе за францускія франкі!

Ст. Мірскі.

Палітычныя падзеі.

Польшча. Кабінэт Сікорскага не атрымаў даверыя ў Сойме. Проціў Сікорскага галасавалі: хьена, пяст, украінцы, беларусы, жыды і немцы (278 гал.), за Сікорскага: P.P.S. Wyzwolenie, N.P.R. і адкалоўшаяся ад Пяста група Донбскага (117 галасоў). Кабінэт Сікорскага падаўся ў адстаўку. Прэзыдэнт адстаўку прыняў і даручыў Вітасу утварэньне новага кабінэту. Вітас прадставіў сьпісак новых міністраў. Усе партфэлі падзелены паміж Хьенай і Пястам: міністар асьветы—Глобінскі (эндэк), унутр. спраў—Кернік (пяст), загр. спраў—Мар'ян Сэйда (энд.); галоўны зямельны ўрад—Осецкі (пяст.) і г. д.

Беларускія паслы падтрымліваць новага ўраду ня будуць. У пятніцу новы ўрад стане перад Соймам. Група Донбскага аб'едналася з Wyzwoleniem. Новы ўрад будзе апірацца на правую большасьць сойму, якая налічывае 225 паслоў разам з K. Ch. N. (дубадэкамі), якія ў склад ураду не ўваходзяць.

✦ За апошнія часы ў Польшчы наступіла нейкая эпідэмія кіданьня бомбаў: у Кракаве 3 (у памешканьні рэктара унівэрсытэту Натансона, ў памешканьні „Бунду" і рэдакцыі жыдоўскай газэты), пасьля ў Лодзі, а нядаўна ў Варшаве ў рэдакцыі розных газэт, у Варшаўскі унівэрсытэт, дзе збурана частка будынку і забіты праф. Оржэцкі і ў памешк. жыдоўскай студэнцкай арганізацыі.

У **Літве** закончыліся выбары да новага Сойму. Склад будучага Сойму будзе прыблізна гэтакі: народн. сацыялістых—15, сац.-дэмакр.—9, нацыян. меншасьці—14, блёк хр.-дэм.—38, пажанга—2.

У **Рыме** адбыўся міжнародны Кангрэс Кабет. Беларускі Жаноцкі Камітэт ў Коўні, за подпісам старшыні яго А. Пракулевіч, выслаў прывітаньне Кангрэсу і пратэст проціў уціску над беларускімі кабетамі і дзецьмі, якім ня даюць вучыцца на роднай мове на акупаваных беларускіх землях.

У **Гамбурзе** (Нямеччына) адбываецца кангрэс сацыялістычных інтэрнацыяналаў.

Англія. Бонар-Луо вышаў у адстаўку. Старшынёў Міністраў назначаны Бальдвін, які быў міністрам фінансаў у кабінэце Б.—Лоу.

У **Рурскім Басэйне** сытуацыя абастраецца. Рабочыя з прычыны дарагавізны разграбілі шмат складаў з прадуктамі. Беспарадкі прыймаюць вялікія разьмеры. Бадай усе рабочыя на ўсім абшары Рура аб'явілі забастоўку. Горад Гельшэнкірхэн знайходзіцца ў руках камуністаў. У часе барацьбы шмат забіта і ранена. На канале Ран-Гэрн узарваны шлюзы. Акупанты ўсімі сіламі стараюцца задушыць рабочы рух. У Дартмудзе адбыліся хаўтуры забітых; у паходзе прынялі удзел дзесяткі тысяч рабочых у вайсковым шыху з чырвонымі штандарамі.

Гданск. У зьвязку з абастрэньнем адносін паміж Польшчай і Гданскам Гданская прэса непакоіцца прыездам у Гданск г. Жэлігоўскага, вядомага Вільні.

Адстаука Ластоускага.

Прадстаўнік Беларускай Народнай Рэспублікі у Літве п. Захарка апублікаваў у літоўскай прэсе камунікат гэткага зьместу.

„Старшыня міністраў беларускага ўраду В. Ластоўскі 20 красавіка г. г. падаў Старшыне Рады Бел. Нар Рэсп. П. Крычэўскаму заяву аб выхадзе ў адстаўку па матывам асабістага характару. Адстаўка прыната. Выпаўненьне абавязкаў галавы ўраду ўзложана на міністра заграпічных спраў А. Цьвікевіча. Згодна з канстытуцыйнымі пастановамі Рады Бел. Нар. Рэсп., прэрэгатывы арганізацыі ўраду, да склікаНьня яе чарговай сэсыі, належыць прэзыдыуму Рады Рэсп., карыстаючамуся цяпер гасьцінасьцю Літвы."

Бюджэт Польшчы на 1923 г.

Урад унёс у Сойм праект бюджэту на 1923 г. аблічаны ў залатых польскіх.

Бюджэт дзеліцца на тры часьці.

Адміністрацыйны бюджэт прадбачае даходаў 819,339,000 поль. зал, а выдатку 1,486,242,000 поль. залат.

На адно Міністэрства вайсковых спраў траціцца 50 пр. усіх выдаткаў, прадбачаных у гэтым бюджэце.

На асьвету выдзеляецца толькі 155.506,000 поль. зал., што займае ўсяго адну пятую часьць выдаткаў на войска.

Для Міністэрства Працы і Грамадзкай Апекі прадбачыцца толькі 20,412,000 поль. зал., што ў адносінах да выдаткаў на ўзбраеньне даець толькі саракавую частку.

Трэба адзначыць, што ў 1922 годзе на войска ішло 25,6 працэнтаў усяго бюджэту, а ў гэтым годзе мае быць павялічана выдаткаў на войска да 50 працэнтаў.

Агулам бюджэт прадбача 990.148,000 зал. поль. даходу і 1.700.400.000 зал. поль. выдаткаў. Недахват выкажыцца у 710.252,000 зал. поль., што ў марках будзе нябывала вялікая цыфра 6.031142000000

Ясна, што пры сучасным гаспадарсім ладзе ўся цяжасьць гэтага недахвата узваліцца на плечы працоўнай масы.

„Красная Нива" аб беларускай культуры.

Выдаваемы ў Маскве вядомы літэратурна-художаствены журнал-тыднёвік „Красная Нива", выходячы пад рэдакцыяй А. Луначарскага і Ю. Сьцяклова, за апошні час зьмясьціў на сваіх старонках два артыкулы Х. Хэрсонскага, ахвяраваныя беларускаму пытаньню. Адзін з іх надрукованы ў № 12 і высьвятляе дзейнасьць *Інстытуту Беларускай Культуры.* Кароткі і сьціслы нарыс усебакова датыркаецца гэтага пытаньня, Тут разьбіраецца мэта і заданьне Інстытуту Беларускай Культуры, яго склад, паказана яго праца па абчыстцы ад маскоўскага і польскага ўплываў беларускае мовы, яе крышталізацыя, устаноўленьне навуковай беларускай тэрмінолёгіі. Разгледжана беларуская выдавецкая праца апошняго часу ў Менску, Бэрліне, Вільні, складзеныя падручнікі для беларускіх школ, упамянуты прыгатаваныя да друку поўныя зборы твораў памёршых беларускіх пісьменьнікаў, не забыта Беларуская Дзяржаўная Бібліатэка і беларускія архівы і музэум.

Другі артыкул, надрукованы ў апошнім 15 №, ахвярован спэцыяльна беларускаму тэатру. Надта цікаў невялікі ўступ да артыкулу „Маскоўская прэса, кажа Х. Хэрсонскі, траха не дае вестак аб культурнай працы „акраін" С.С.С.Р., яе меншых рэспублік. Мы цераз меру блізаруку варымся ва ўласным саку". Далей гаварыцца, што „у новай Савецкай Чырвонай Беларусі тэатр цікаў дзякуючы сваёй культурнай ролі. Тэатр стаіц у асяродку ўвагі беларускіх культурнікаў, літэратараў, паэтаў, як найбольш жывая аудыторыя, непасрэдна-народная масавая. Нацыянальны тэатр у Менску гэта — ачаг беларускага адраджэньня мастацтва савецкаго нацыянальнага рэнэсансу. Цікава і многазначушча якасць гэтага адраджэньня ў тым, што яно цалкам ідзе ад нізоў, ад свае мужычае народнае інтэлігэнцыі і ідзе па шляху пралетарскіх, савецкіх і камуністычных ідэй". Далей разьбіраецца беларуская народная драматычная творчасьць, першыя беларуская п'есы, аматарская беларуская сцэнічная дзейнасьць вядомае театральна-сцэнічная турнэ І. Буйніцкаго па Беларусі, праца Беларускага Дзяржаўнага Тэатру. Даложан беглы прагляд беларускае сцэнічнае літэратуры.

Наогул артыкул—гістарычная справа аб беларускім тэатры.

Х. Херсонскі зьяўляецца адным з вядомейшых сучасных знаўцаў тэатра і мастацтва культуры—наогул і яго прыхільныя адносіны да беларускае нацыянальнае справы, яго спадоба да беларускага тэатру, асабліва цікавы для нас'сэння.

Там-жа ў журнале зьмешчаны надта добрыя партрэты сучасных беларускіх песьняроў—Янкі Купалы, Якуба Коласа і Зьмітрака Бядуля, ілюстрацыі беларускіх тыпоў, трупа Ігната Буйніцкага пастаноўка п'есы М. Кудзелькі «На Купальле».

Бел—пяро.

Карэспандэнцыі.

З Вітабшчыны.

Губэрскі зьезд землябудаунікоу.

Нядаўна ў Вітабску адбыўся чарговы губэрскі зьезд землябудаўнікоў.

На зьезьдзе выявілася, што з канца 1922 г. землябудаўніцтва пайшло ўверх. Новы зямельны кодэкс сялянству па сэрцу.

Цярплівы нябошчык.

Мяст. Сужаны.

Чуў я недаўна, мае вы кветкі,
Сапраўды дзіўны выпадак гэткі,
Аб ём шырока ўсё казалі
Можа і праўда, як не салгалі.
Быць мела гэта, скажам вашэці
Ды ў Вялейскім негдзе павеце
Неяк зімою, мусі пад поўня,
Адзін там дзядзька памёр раптоўне.
У гэткіх справах трэ асьцярожна:
Такіх вось трупоў хаваць ня можна,
Бо судзьдзя, дохтар, якбы на кепства,
Мусяць у перад павесьці сьледзтва.
Дык хоць прыбралі па сьмерці гарне,
А палажылі толькі ў трупярні.
Гэтак ці чулі без амбарасу,
Як быць павінна, толькі да часу.
Пакуль да сьледзтва, то-ж няма жарту,
Дык у дадатку стаўлялі варту,
Але сказаўшы так, без галасу
Судзьдзя прыехаць ня меў ўсё часу.
Усё збіраўся туды прыехаць,
А наш нябошчык высах бы вехаць;
Толькі сьмярдзеці пачаў ён вельмі,
Покуль духоўнік прагнаў з трупельні.
Зноў тарапаты, ды варта сьмехаў,
Як той нябошчык дамоў прыехаў.
Клопат вялікі, дзе-ж яго дзеці,
Ну дык унесьлі зараз да клеці
І там да часу супачывае;
Ды таго сьледзтва—цярпліў чэкае.
Яму такая знаць вышла карта;
Што днём і ночу пільнуе варта.
Хоць смурод душыць, сказаўшы ў перад,
А можа прыйдзе на следзтва чэрад,
Пэўна-ж урэшце, як мне здаецца,
Можа няшчасны калі дажджэцца. —
Гэтак сказаўшы проста, без звадкі
У нашым краю дрэнь, брат, парадкі.
Каб прыгладзецца толькі патросе
Пэўня і болей чаго знайшлося.

Стары Улас.

З Вільні.

✦ Цэнтральная Беларуская Школьная Рада гэтым абвяшчае, што калі пройдзе праз пленум Сойму пастанова аб белар. вучыцельскіх курсах і адкрыцьці вучыц. сэмінарыі, Школьная Рада паведаміць зацікаўленых у гэтай справе асоб праз газэты і сэкрэтарыяты белар пасольскага клюбу.

✦ **Канфіскаты газэты „Krynica".** Па загаду камісара ураду м. Вільні канфіскована № 5 „Krynicy". Гэта першая канфіската на семым годзе жыцьця гэтай часопісі, якая пераживала рожныя ўлады і розныя акупацыі.

✦ Вышлі з друку і прадаюцца ў Беларускай кнігарні паштовыя пісулькі з партрэтамі Івана Луцкевіча.

З Менску.

Земляробскія курсы.

Народны Комісарыят Асьветы намеціў адчыненьне ў цэлым шэрагу пунктаў Беларусі земляробскіх курсаў для

Рэдактар-выдавец В. Прохараў.

Друкарня Дворжэца, Завальная 32.